

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Capvt II. De Magia, eiusq[ue] diuisione, & Magorum varijs nominibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

perâ videtur à superstitione excludere, si cui, qui debetur cultus, non quo debetur modo, exhibeatur: hunc vocant Theologi, *indebiti cultus superstitionem*, eò quod non, qualis debetur. Prior generali nomine solet *Idololatria* vocari, quia quidquid, cum non sit Deus, vti Deus adoratur, idolū nominatur, iuxta illud: *Omnes Dij populorum, idola*, hoc est vanitas & inania, nihilquè minus quàm quod volunt haberi. Nam vis ista est vocis Hebrææ ELIL. Posterior nomen suum retinet, nec propriū. quod sciam, aliud habet: nec imposuit D. Augustinus, *contentus descripsisse, cum de imaginarijs indebiti cultus signis ageret, his verbis: qua ad remedium, aliarumque obseruationum curam pertinent: qua non sunt diuinitus ad dilectionem Dei & proximi, tanquam publicè constituta: sed per priuatas appellationes rerum temporalium, corda dissipant miserorum.* De hoc indebito cultu nulla nunc à nobis disputatio instituitur: de falsi tantum cultus superstitione differendum; cumque ea duas species complectatur. *Expressam idololatriam*, quando cultus Deo debitus clarè & discretè transfertur in creaturam: cum Iudæi vitulum, Egyptij Anubim, Romani Quirinum coluere, & *tacitam*, siue vt alij vocant *Implicitam*: illam quoque priorem nunc missam facimus, cõtenti, que ad posteriorem pertinent, & sunt obscuriora: pro modulo nostro elucidare. Tacita idololatria est omnis magia prohibita, vt suo loco ostendemus.

CAPVT II.

De Magia, eiusque diuisione, & Magorum varys nominibus.

Magiam vniuersim sumptam defino terminis latissimis, vt sit ars

A *seu facultas, vi creata, & non supernaturali, quadam mira & insolita efficiens; quorum ratio sensum & communem hominum captum superat.* Vltus sum terminis latissimis, quia video viros magnos, Fr. Victoriam a secutos, dum pomeria circumdant strictiora, artificiosam & naturalem exclusisse. *Artem* dixi, seu *Facultatem*, pro qua vis cognitione & operatione, apodicticâ, topicâ scientiam gignente vel non gignente, mechanica vel liberali, artificiosa vel artis experte, verâ vel circulatoriâ, superstitionosâ, vel vitij experte. *Efficiendi* vocabulum pro omnis mentis, animi, sensus, aut membrorum functione posui. *Vim* intelligo, siue rei adhibitæ, siue personæ adhibentis, hominis nempe, vel dæmonis. *Creatam & non naturalem* nominavi, vt excluderem vera miracula: quæ solius Dei sunt opus: quocirca malui *mira*, quàm miracula dicere. *Communem* denique *caprum & sensum* mentionem inserui, quia multorum magicorum effectuum causa soli sapientiores, qui omni ætate pauci, consequuntur. Tàm latè sumptæ Magiæ diuisio petenda ex causis, finali & efficiente. *Ab efficiente*, dicitur diuisio in *Naturalem, Artificiosam & Diabolicam*; quia cuncti effectus eius adscribendi sunt, vel insitæ rebus naturæ, vel humanæ industriæ, vel cacodæmonis malitiæ. *A finali causa*, rectè dispartias: primò *in bonam*. si bona intentione & licitis medijs vtatur; (quod tantum competit artificiosæ ac naturali) & *in malam*, cuius nempe finis vel media, quibus vtitur, praua sunt: hæc peculiaris est Magiæ prohibitæ; quàm idololatriam tacitam & superstitionis speciem esse diximus. Hæc prohibita Magia sic describi potest, *Facultas seu ars, qua, vt pacti cum dæmonibus initi, mira quadam, & communem hominum captum superan-*

a relect
le Magia,
au. 8. An
les in
loribus
ad 1. d. 7.
& alios.

Paral. 16
verf. 16.

4. 32

lib. 2. de
doct.
Christi 2.
c. 23.

ria, efficiuntur. Dixi *vi pacti*, quoniam omnis Magiæ huius vis, pacto tacito vel expresso nititur, vt suo loco docebo. *Tacitam* vocant *idololatriam* Theologi, quia non tam (vt plurimū certè) intendunt Magi cultum illum exhibere creaturæ, vt Deo; quàm tanquam benefactori cuidā & munifico, à quo aliquid consequantur. Quæ intentio, ratione multiplicis sui obiecti, quatuor quasi species huius tacite idololatriæ, seu prohibite Magiæ gignit. Fit enim aliquādo, vt duntaxat extraordinarij & miri effectus cognitio vel operatio quærat: & tunc sibi nomen *Magia specialis*, ac strictè sumptæ, vindicat: aliquando fit, vt quis nitatur cognoscere res futuras, vel etiam præteritas aut præsentis, sed arcanas & occultas; conatus iste *Diuinationis* nominatur: aliquādo desiderat instrui & iuari, nõ vt profit, sed vt noceat alijs, vel vltionē sumat, huic sceleri *Maleficium* est nomen. Denique sunt aliquando: quibus decretum est, sine noxâ cæterorum, sibi vel alijs hoc opere prodesse vtilitate vel voluptate, & tunc Theologi nuncupant *Nugatoriam* seu *vanam obseruantiam*. Sic Magia reprobâ, in *Magiam specialem*, *Diuinationem*, *Maleficium*, & *Vanam obseruantiam* diuiditur, de quibus singulis ordine disputabimus.

Ab hac specierum Magiæ diuersitate, mira nominum varietas apud Hebræos Græcos, Latinos manuit, ad eos significadum, qui stygijs hisce mysterijs forent initiati. Prosequamur præcipuas appellationes.

Quædam Hebræorum, ad solam diuinationem videntur pertinere, vt duo illa coniungi solita, AOVOTH & IDDEGHONI; quorū nisi fallor posterius latius paulo patet, ideoq; in sacris litteris illi solet postponi locis *b* passim obuijs. *Aouoth*, à radice אור, quod

A vox reddatur obsecurior & quasi ex vtre stridens. *c* nam OF primo significat ipsum dæmonem respondentem, secundò significat Magum qui responsum elicit: sicut & *Python* & *ventriloquus*, vocatur, vel ipse dæmon in habitans, & ex imo hominis respondens: vel ipse homo, cui dæmon inhabitat. *d* Græcis etiā *εὐροκλῆς*; vtrumque significat, à quodam Eurycele, qui Pythonem habebat, & primus ventriloquus Athenis fuit, vnde & alij *εὐροκλῆς* dicti. quod docent Suidas & Hesychius, & Scholastes Aristophanis & ex Aristophane, Plutarchoque posset probari. IDDEGHONI non spectat ad Chiro-manticos & similes, vt quidam censet; sed ad oracula dæmonum, siue per AOVOTH, siue ex visceribus telluris, siue per umbrarum euocationem, vt colligitur comparatione locorum SS. vbi hoc nomen vsurpatum: *f* siue ad genus quoddam diuinationis, de quo libro tertio.

Alia nomina non tam quid dæmon efficiat, quàm quid Magus conetur, respiciunt, patentque latius. Ad omnes enim diuinationes pertinet, NACHAS. KISEM, GHONEN, ad omnes verò incatationes, CHABAR & LACHAR; ad omnem denique Magicam in genere, CHARTVMMIM, & MECHASSEPHIM, de quibus nunc agendum. NACHAS significat augures, & omnes alios coniectores vanos: qui ex fortuitis quibusdam futura solent diuinare; qualem se, prudenti vocis æquiuocatione, ad tempus Iosephus finxit. *b* hæc diuinationis prohibita multis locis.

E KASAM significat vniuersim diuinare, vnde KISAM diuinans seu ariolus. & KESEM diuinationis sumitur etiam in malam partem de quacunque,

b Leui. 19. vers. 31. & 20. vers. 6. Deut. 19. vers. 11. 4. Reg. 23. v. 34. Esai. 8. v. 16. & 19. versic. 3. ca. 1. Reg. 28. vers. 7. & 9. *d* Vt docui pluribus comment. in *Id.* ca. 8. v. 19. *e* Suid. & Hesych. in voce. *εὐροκλῆς* Plutar. li. de effectu oraculor. Aristophan. in *Vespis*, & ibi. Scol. *f* sup. lit. B

כחש

b Gen. 14. v. 5. & 15. *i* Leuit. 19. v. 26. Num. 23. v. 23. & 24. vers. 1. Dou. 18. v. 102. Par. 33. v. 6.

rerum

אֵיכָבֶד
יָדְעֵבֵי

hvd. ver.
23. & c.

vc. 10. 1.
Reg. 28. v
8. Reg. v.
17. 11a. 3. v
2. Jerem.
27. v. 9. E-
zec. 12. v.
24. & 21
v. 1. 2. &
22. v. 28.

ענין
Id. loco.
1er. &
Mich. 5. v
12.
m vt Deu
18. vers. 10
& 2. Par.
33. v. 6.

חכר
m Tob. 40.
ver. 27. &
Pl. 97. v. 6
חש
od. v. 6. Ec
cl. 10. v. 11.

חומים
p vt Gen.
41. ver. 8.
& 24.

q vt Exo.
7. v. 11. &
22. & 8. v.
7. ac 18. c.
9. v. 11.
r vt in Ge-
nes. supra
s vt in Ex.
supra.

r in Exod
u in Gen.
x Daniel.
1. vers. 20
& 2. vc. 2.
y in Exod
supr.

מש
כים

z Exod. 7
v. 11. & 21
y. 16.

rerum quoque non fortuitarum, prohibita coniectatione. passim in SS. eius mentio obuia est k.

GHONEN quibuslibet auguribus & coniectoribus accommodatur letiam Oniroticis m. quare perperam Rabbini recentiores restringunt ad eos, qui superstitiosè dies & tempora obseruant, faustane sint an infausta. sed hoc genus ad omnia pertinet.

CHABAR n & LACHAS o quomodo discrepent nondum inueni; quare (ni fallor) idem significant, nempe *ἰσαοιδῶν* incantatorem, seu (vt Gentiles vocabant) exorcistam, qui profanis seu malis verbis aut mulsitationibus mira patraret.

De CHARTVMMIM' falsi puto Abenezram. Ben-Natam & alios Rabbinos, qui ad naturalem seu bonam Magiam videntur referre. Quæso, si hanc significaret, cur tam seridè in SS. prohiberetur? Equidem puto hoc nomen complecti Magorum genus omne; qui, cum dæmone fæderati, diuinant p vel præstigiola miracula operantur q: immò & quoscumque incantatores & veneficos comprehendere probatur. quia Lxx. modò vertunt expositores, *ἐξ ηγγράσιν*: modò *φαρμακῶδς* veneficos; modò *ἰσαοιδῶν* incantatores t. Vulgatus quoque noster aliquando vertit cōiectores u, aliquando verò arculos x, aliquando maleficos y, vt istorum auctoritate vocabulum intelligamus adeò diffusum esse.

Denique MECHASSEPHIM vox, est orta ex radice, CHASAPH, significans quemuis maleficum præstigijs, vel alijs quibusuis malis artibus magicis, vtentem. Ideo noster tam latè interpretatur, maleficos, z maleficas artes aa, maleficia, bb aut veneficia, cc Non defuit tamen quidā vehementer huius cri-

A minis suspectus, & ex professo sagarum patronus, qui lectorib. conaretur persuadere hoc vocabulum, saltem in lege Exodi XXII. ca. restringendum ad solos venenarios, cuius error facile refellitur. Primò, quia radix nominis, CHASAPH, non significat toxico perimere (vt ipse putat) sed quando solitariè ponitur, nec sententia narrationis restrictionem postulat, tunc Magicorum ludibriorum genus omne continet, vt apud Malachiam, & Nahum, & in libris derelictorum: Si quando autem restringatur, id contingit rei, quæ describitur, conditione hoc postulante. Sic Exod. 7. restringitur ad præstigiatores propriè dictos, de quibus tantum agebatur: sic apud Ieremiam ponitur pro diuinatoribus; apud Danielem, pro somniorum interpretibus. Det aduersarius locum vllum, vbi pro solis Venenarijs vsurpetur. Benè est, quòd duo tantum loca adduxit. Vnum de dd Iezabel, quæ clanculum venenis, & non ferro palam atque cædib. in prophetas grassari fuerit solita. Quanto verisimilius est sceminam infano dæmonum cultu furentem, incantationibus quoque, & rhombis, alijsque philtis Achabum, & alios dementasse? vt ibidem bene, posteriore loco, censuit

B Tostatus. Sanè ante Iezabelem Magiæ suspecta non fuit Samaria: postea, per hanc fortè exercitam, pestis hæc immiffa, hæsit adeo pertinaciter, vt Samaritani nomen pro incantatore vsurparetur. Vnde & I E S V Domino obiectū, *Samaritanus es, & demonum habes*, ee quasi genti proprium esset, cum dæmone commercium habere. Quare & Dominus conuitium illud vnica negatione refutauit, *ego demonum non habeo*, quasi dicat, cum dæmonio pædreo, vel eurycli fæderato, nulla mihi familiaritas intercedit, quapropter nec Sa-

C

D

E

aa 2. Para.
33. ver. 6
bb 11a. 4.
verf. & 2.
Ierem. 27
ver. 9. Da-
niel. 2. 2.
ve. 2. Mic.
5. ver. 12.
Nahum 3
ver. 4. Ma-
lach. 3. v. 5
cc 4. Reg.
9. vers. 22.
dd 4. Reg.
6. v. 21.
ἰσαοιδῶν
es Joan. 8
v. 48. & 9

mari.

tanusum: & post Christum Dominū, sollemnes Samariæ Magi principes eorumque scholæ Simonianorū scilicet, & Menandrianorum. Secundum adfert locum exod. 22. eò quod Lxx. verterint *φαρμακός*: quod ipse contendit solos venenarios significare: tam bonus certè Græcus, quā bonus Christianus: refellitur ipsa consuetudine Lxx. Interpretum, quos constat ea voce latius vti. Primò, quia Exod. 7. v. 11. etiam vertunt *φαρμακός*, vbi constat agi de præstigiatoribus: nam & incantationem seu præstigias ibi vocant *φάρμακός*; & quos antè *φαρμακός* dixerat, ijdem ab illis vocantur *επαοιδοί*. Deinde & que diffusè sumplerunt in Paralipomenis, *εφαρμακωτο*. Tertio quoniam in Jeremiæ verbis, nomine *φαρμακωτων*, complexi sunt diuinatores. Quarto quia, inter somniorum interpretes, apud Danielem, recensent *φαρμακωτων*. Tam ergo latè sumunt hoc vocabulum seniores isti. Hebræorum doctissimi: quod verò periti id faciunt, si putarem operæ pretium, & antè non alij id fecissent; probarem Hippocratis Platonis, Aristotelis, Theocriti & aliorum veterum testimonijs. Iosephus vt non suffragatur aduersarijs, sic nec nobis refragatur. Pro nobis stant Philo soph. lib. de specialibus legibus circa medium, & Catholici Patres ff pleriq; qui legem illam Mosis ad omnes Magorum species retulerunt: Hæc de Hebraicis.

ff D. Hier
in Jerem.
& Daniel
D. Aug. l.
21. de ciu.
Dei, c. 6.
Iych. l. 6.
in Leuit. c.
19. & 20.
Raban. &
alij add. c.
22. Exod.

Græcis sua quoque sūt nomina: quæ, strictè sumendo, differunt: nam *επαοιδος* incantatorem, *μαγιστρον* ariolum seu diuinum, *φαρμακωτος* venenarium, *γογυς* præstigiatorum propriè significat. Sed frequenter primum, tertium & quartum, ad omnem Magiam porriguntur.

A *γογυς* etiam quemcumque denotat impostorè. Videas illa tria Homonymòs coniungi à Platone, Synesio, Herodoto, Chrylostomo, & Helychio. Adde quæ habes inferiùs lib. 5. sect. 16. litt. yy.

Sic Latinis alia est propria significatio, alia per extensionem accommodata, *Magorum* nomen à Barbaris ad Græcos, Latinosque traductum, initio Perlis & Chaldæis in honore fuit, & vt proprium Sacrorum antistitibus, Regum moderatoribus, philosophis atq; Theologis, in infamiam cœpit vergere, & cunctis malis artibus attribui. *Venefici* dicebantur antè, soli qui malis pharmacis lædebant, & *venenarij* vocantur: postea de incantatoribus hoc nomen usurpatum, & cunctis Thessalis accommodatum vani (apud capitolium.) *Arioli*, *Augures*, *Aruspices Chaldaei*, *Thessali*, *Gennethiaci*, læpe confunduntur. *Lamia* dicta, quod pueris necem adferant, desumpto nomine, vel à famosa illa & crudeli Repina lamia, de qua Anton. Liberalis, Diodorus & alij, vel à succubis dæmonibus, de quibus Phylotratus: vel à feris Lybicis, de quibus Dion. Sophista. *Striges*, ab infusta, & nocturna aue, quæ creditur exitium infantulis adferre. Veteribus etiã Romanis apud Apuleium dicta hæ mulieres sunt, *veratrices*, quod diuinandi scientiam profiteatur, vt solent illæ feces, quæ se iactant Ægyptias, colluie omnium populorum ac nationum: veteres enim *verare* dicebant. Ennius *satim vates verant arate in agunda* fortassis & *veracula*, vt conijcit vir doctus apud

C *Suetonium in Vitellio: Nullis infensior quam veraculis & Mathematicis*. Idem censet ab hostili maleficio, de quo libro tertio agendum dictas olim *Simulatrice*, à felto: & *Fictrices* à Tertulliano. Longobardi suis legibus *Mafcas* nominant: eò fortè, quòd in conuenticulis

D *fuis*,

gg Hiero.
in c. 2. Da
niel. Apu
leius 2. A
pol. He
lych. &
Suidas.

suis laruis se tegant ; *kk* vel quod de-
formi specie oris vt sunt pleræque, lar-
uis seu mæscaris, quàm fæminis similio-
res. *Sortilegos* veteres nominabant, qui
quarūlibet sortium superstitioso iactu
aliquid diuinare nitebantur. *II.* Sed
Theologi & Iurisperiti posteriores cū
nefando strigum crimine confude-
runt. *Sortiarios* eisdem, & *sortiarias*, vo-
catos comperio iam inde ab Hincmari
Remensis Archiepiscopi æuo *mm.* Hi
venefici simul & Dæmonis vadalli Ligij
sunt, quare possunt etiam dici *Satanice*
Venerarij. Horum crimen vetus, & ante
CHRISTI Domini aduentum. Ta-
les enim Canidia Horatij, & Erisichro
Lucani, Martina Faciti, & Thessalæ
Luciani, & Apuleij. Nomen *sortiario-*
rum recentius est.

CAPVT III.

De Magia naturali seu Physica.

VI supra mortales omnes
Magicis dediti fuere, Perse;
à quib. id Marcion & Ma-
nes mutuati; duos credide-
re Deos auctores, & rerum Dominos;
alterum bonum Oromazum vel Oro-
magdam; quem solem censebant, & ma-
lum alterum Arimanem, siue pluto-
nem: *a*: deinde ab his numinibus du-
plicem Magiam deduxerunt; vnā
quæ superstitiosa tota, cultum falso-
rum Deorum tradebat, & huiusmodi
plura, alterā, quæ naturas intimas rerū
callebat, quam Persis vtramque Apu-
leius *b* adscribit. Fallax prior & nociua,
fatis diabolū indicat auctorem, qui
ante diluuiū eam docuit malos illos
gigantes, à quibus eā Chamus imbutus;
ab hoc, eius posterī Ægyptij, Chaldæi,
Persæ: sic enim interpretor D. Clemen-
tis verba *c* de Angelis peccatoribus; *do-*
cuerunt (ait) homines quod dæmones arti-

A bus quibusdam obedire mortalibus, id est
magicis inuocationibus, possent: ac velut ex
fornace quadam & officina malitia totum
mundum subtracto pietatis lumine, impiet-
atis fumo repleuerunt. Pro his & alijs non-
nullis *c* causis diluuium mundo introductum
est. & omnes, qui erant super terras, deleti
sunt, excepta Noe familia, qui cum tribus fi-
lijs eorumque vxoribus superfuit: ex quibus
B vnus Cham nomine, cuiusdam ex filijs suis, qui
Mezraim appellabatur, à quo Aegyptiorum
& Babyloniorum & Persarum ducitur ge-
nus, male compertam Magicam tradidit dis-
ciplinam hunc gentes quæ tunc erant Zoro-
astrem appellauerunt, admirantes primum
Magice artis auctorem, cuius nomine etiam
libri plerim super hoc habentur. & c. *[* ad-
dit hunc postea ictum fulmine, Zoroas-
trem quasi viuens astrum, & dictum,
& pro Deo habitum. Zoroaster non v-
C nus, sed multi fuere (nam Goropius
nugatur qui nullum putat fuisse) Pri-
mus iste Chaldæus Magiæ inuētor: fal-
luntur Sixtus Senensis & alij, qui bonā
illi tantum tribuunt. Secundus fortè
Bactrianus; qui cū Nino bellū gesserit,
de quo Plinius, Iustinus & Arnobius;
Tertius qui & Erus dictus, siue Arme-
nij filius, iuxta Clementē Alexandrinū;
D siue Oromazi, iuxta Platonē: nec enim
arbitror hos Eros fuisse diuersos, vt cē-
sui Frā. Patricius. Suidas videtur primū
cum secundo confundere, non quartū
aliquem suggerit. Arnobius quatuor
commemorat: primū illū Chaldæum:
secundum Bactrianum, tertium Pam-
philium genere, qui & Erus dictus;
quartum Armenium genere, non Ar-
menij filium, de quo Clemens: sed ali-
E um Hosthanis nepotem: Quinti fortè
meminit Suidas cum Zoroastri Altro-
nomi meminit, & Persomedum dicit
fuisse. Sexti Proconnesij mentionem
facit Plinius, omnes hi Magi fuere. Sic
etiam de dæmonibus agens Lactantius

d Mago-

a Plutarc.
l. de Iside
& Olyri-
de. Lact-
tius ini-
tio suæ
historiæ
Agachias
& alij.
b Apol. 1.

c li. 4. re-
cogn.